

בס"ד. שיחת ש"פ מקץ, שבת חנוכה, ה'תשכ"ז.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "פרה בשלום נפשי".

א. דובר כמ"פ¹ אודות הקשר והשייכות של י"ט כסלו עם חנוכה, ושל חנוכה עם י"ט כסלו, ובכללות — שענינו של חנוכה קשור עם נס פך השמן, והרי ענין השמן ברוחניות הוא פנימיות התורה, רזין דרזין, שזהו ענינו של י"ט כסלו.

ובפרטיות יותר:

בחנוכה יש ב' ענינים²: (א) הנס של נצחון המלחמה, שהזכרון שלו הוא ע"י אמירת "ועל הנסים": "מסרת גבורים ביד חלשים וכו'", (ב) הנס של פך השמן, שהזכרון שלו הוא ע"י הדלקת נרות חנוכה.

אבל עיקר הענין דחנוכה הוא בנוגע לנרות, שלכן מברכים על הדלקת הנרות "שעשה נסים לאבותינו" ו"שהחינו". וכמובן גם מהחילוק שבין אמירת "ועל הנסים" להדלקת נר חנוכה, שאם שכח ח"ו לומר "ועל הנסים" אין מחזירים אותו³, ואילו בנוגע לנרות חנוכה מצינו שמחפשים כל מיני עצות והשתדלות כו' ובלבד שתהי' הדלקת נר חנוכה, ועד שיש דין שבמצב של צמצום כו' יש מעלה בנר חנוכה שדוחה כמה ענינים⁴. ומזה מובן, שעיקר הענין של חנוכה מתבטא בהדלקת הנרות.

וכן מוכח ממה שמצינו סברא באחרונים⁵ בנוגע לדברי הגמרא⁶ שמגילת תענית בטלה חוץ מחנוכה ופורים, שהכוונה היא רק לענין הנרות שבחנוכה, כי, מצד נצחון המלחמה — כיון שעתה נמצאים בגלות כפול ומכופל, במעמד ומצב ש"אכתי עבדי אחשורוש אנן"⁷, וניכר בגלוי ש"אתם המעט מכל העמים"⁸, ולא רואים את הנס ד"מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים" הרי לא שייך לומר שנס נצחון המלחמה ישנו

(4) ראה רמב"ם הל' חנוכה פ"ד הי"ג.
(5) ראה צפצפ"נ לרמב"ם שם פ"ג ה"ג.
וראה גם לקו"ש ח"כ ע' 632 בהערה (ד"ה ובמיוחד).

(6) ר"ה יח, ב ואילך.
(7) מגילה יד, א. וש"נ.
(8) ואתחנן ז, ז.

(1) ראה גם שיחת ש"פ וישב, ערב חנוכה דאשתקד סי"ד (תו"מ חמ"ה ס"ע 305 ואילך). וש"נ.

(2) ראה גם שיחת ש"פ מקץ, שבת חנוכה דאשתקד בתחלתה (תו"מ שם ע' 310). וש"נ.

(3) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סקפ"ח ס"ח. וש"נ.

גם עתה; משא"כ נרות חנוכה שישנם גם עתה, וכפי שמביא הרמב"ן⁹ ש"הנרות הללו אינן בטלין לעולם".

וכמובן גם מזה שהדלקת הנרות היא בברכה בשם ומלכות, שמזה מובן, שודאי הדבר "בלי שום ספק וס"ס בעולם"¹⁰ שגם עכשיו ישנה ההמשכה שנמשכה אז ע"י הדלקת הנרות, כי, מצד הספק לא היו יכולים לברך בשם ומלכות (כמבואר במק"א בארוכה¹¹).

וטעם הדבר — לפי שזהו ענינם של נרות חנוכה: להאיר גם בזמן הגלות, ששם ישנו חושך כפול ומכופל.

וזהו גם ענינו של י"ט כסלו — שאז נפעל ביתר עוז שפנימיות התורה תומשך גם במקום שבו שורר לעת-עתה חושך, שזהו תוכן הענין דהפצת המעיינות חוצה, שכן, לולי הצורך שהמעיינות יגיעו גם ל"חוצה" לא הי' כל ענין המאסר והגאולה, שהרי כל הקטרוג כו' הי' רק בגלל שהצורך להיות התפשטות המעיינות באופן של הפצה, שיגיעו עד ל"חוצה" (כמבואר בארוכה בשיחות של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע¹²).

וכדי לפעול ב"חוצה" — הרי זה דוקא עי"ז ש"יפוצו מעינותיך חוצה", ולא "ממעינותיך", כי, כל זמן שהמעין עצמו לא מגיע ל"חוצה", אי אפשר לפעול שם; האפשרות לפעול ב"חוצה" היא רק כאשר מביאים לשם את המעין עצמו¹³.

וכפי שמצינו בנגלה דתורה בדיני טומאה וטהרה — שיש ענינים שכדי להטהר מהם די בטבילה במקוה, ויש ענינים שבשבילם לא די בטבילה במקוה, אבל די במעין הנפסק; אבל כאשר הטומאה היא גדולה ביותר, אזי יש צורך במעין עצמו, "מים חיים", שבכחו דוקא נעשה ענין הטהרה¹⁴.

ויש לקשר זה עם המאמר של רבינו הזקן, בעל השמחה והגאולה, על התחלת ההפטרה דשבת חנוכה (הא'): "רני ושמחי בת ציון"¹⁵, הנדפס בתורה אור¹⁶, כדלקמן.

* * *

(12) ראה סה"ש תורת שלום ריש ע' 26.

ס"ע 112.

(13) ראה גם תו"מ חל"ג ע' 84. וש"נ.

(14) ראה רמב"ם הל' מקואות פ"ט ה"ח.

(15) זכר' ב, יד.

(16) פרשתנו לו, א ואילך.

(9) ר"פ בהעלותך.

(10) לשון אדה"ז בתניא אגה"ת פ"א (ק),

(א).

(11) ראה גם תו"מ חכ"ה ס"ע 230 ואילך.

וש"נ.

ב. מאמר (כעין שיחה) ד"ה רני ושמחי בת ציון.

* * *

ג. דובר פעם¹⁷ (וכבר נדפס אשתקד¹⁸), שימי החנוכה קשורים עם נתינת צדקה.

וגם י"ט כסלו קשור עם ענין הצדקה — כפי שכותב רבינו הזקן בנוגע לענין הצדקה: "היא שעמדה לנו לפדות חיי נפשנו כו"¹⁹ (וכמבואר גם באגרת שכתב רבינו הזקן בצאתו מפטרבורג²⁰), והיינו, שאע"פ שהי' ענין התורה והעבודה, הן אצל הזקנים והן אצל הצעירים — הנה כל זה לא הי' מספיק כדי "לפדות חיי נפשנו כו", אלא הוצרך להיות ענין הצדקה בגשמיות כפשוטו, "לחם לפי הטף"²¹, ודוקא זכות זו "היא שעמדה לנו". וטעם הדבר — כיון שצריך להיות הקמת סוכת דוד "שנפלה . . עד בחי' רגלים ועקביים שהיא בחי' עשי"²², שזהו ע"י ענין המעשה כפשוטו, מעשה הצדקה.

ולכן נערכה כמ"פ "מגבית" ביי"ט כסלו²³. ומה שבשנה זו לא נערכה מגבית — הרי זה בגלל שזהו כבר דבר המובן מאליו, לאחרי שנערכה מגבית ג' פעמים, באופן של "חזקה".

ובכל אופן — אלו שעדיין לא הביאו את השתתפותם, יעשו זאת, ובאופן ד"כפלים לתושי"²⁴, בגלל האיחור. וגם אלו שהשתתפו כבר, באופן ד"זריזין מקדימין"²⁵ — יוסיפו על זה, כיון שחנוכה הוא זמן מסוגל לנתינת הצדקה (כנ"ל).

וכללות ענין הצדקה הוא לפעול שלום, והרי "גדול השלום, שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם, שנאמר²⁶ דרכי' דרכי נועם וכל נתיבותי' שלום" (כמ"ש הרמב"ם בסיום הל' חנוכה).

ובודאי יעשו זאת מתוך שמחה וטוב לבב, וכיון שהנהגה מלמעלה היא באופן של "מדה כנגד מדה"²⁷, אזי יומשך גם מלמעלה ענין השמחה, ביחד עם כל הברכות, ועד להענין ד"כי תשא את ראש בני

23 ראה שיחת י"ט כסלו תשח"י סל"ז ואילך (תו"מ חכ"א ע' 234 ואילך). וראה גם שיחת י"ט כסלו תשט"ו ס"מ (תו"מ חיי"ג ס"ע 157).

24 איוב יא, ו. וראה שמו"ר רפמ"ו.

25 פסחים ד, א. וש"נ.

26 משלי ג, יז.

27 סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ח, ב ואילך.

17 שיחת ש"פ מקץ, שבת חנוכה תשכ"ה ס"ג (תו"מ חמ"ב ע' 74 ואילך). וש"נ.

18 ראה תו"מ שם הערה 38.

19 תניא אגה"ק סוס"ד.

20 אג"ק שלו ע' רל ואילך. וש"נ.

21 לשון הכתוב — ויגש מז, יב. וראה

גם תניא אגה"ק סט"ז.

22 תניא אגה"ק ס"ט.

ישראל²⁸, שהו"ע של נשיאת ראש לבנ²⁹, בכיאת משיח צדקנו, בעגלא דידן.

* * *

ד. אע"פ שנתבאר לעיל³⁰ המעלה ב"נוסף" על "יוסף", הרי בודאי יש מעלות גם ב"יוסף".

ואע"פ שבדרך כלל מבואר שיהודה הוא למעלה מיוסף, ולכן נתקיימה דוקא מלכות דוד שהוא משבט יהודה, ועד שמשיח יהי ממלכות בית דוד, כמ"ש³¹ "עד דוד הגדיל", מ"מ, יש גם מעלות ביוסף, ולכן מצינו שביאת משיח בן דוד אינה יכולה להיות ללא ההכנות של משיח בן יוסף שיבוא לפניו³².

ומתאים גם עם פנימיות התורה — שהרי ידוע, שהאריז"ל, שענינו גילוי פנימיות התורה, הי' משיח בן יוסף³³.

ולהעיר, שבזמן הזה, יוסף הוא למעלה מיהודה, ולכן נאמר³⁴ "ויגש אליו יהודה", היינו, שיהודה נגש אל יוסף, שהי' "המשביר לכל עם הארץ"³⁵; אבל לעתיד לבוא יהי' יהודה למעלה מיוסף³⁶. וכמבואר במק"א³⁷ שזהו מה שעכשיו "תלמוד גדול"³⁸, שזהו ענינו של יוסף, ולעתיד לבוא יהי' "מעשה גדול"³⁸, שזהו ענינו של יהודה.

ולעתיד לבוא יתאחדו יוסף ויהודה, כמ"ש בהפטרה דפ' ויגש: "הנה אני לוקח את עץ יוסף . . (ו)את עץ יהודה ועשיתים לעץ אחד והיו אחד בידיו"³⁹, והיינו, שבביאת המשיח יתאחדו שניהם באופן ש"אחד באחד יגשו"⁴⁰, שזהו"ע ד"ויגש אליו יהודה"⁴¹.

ובהמשך להאמור שיש מעלה גם ביוסף, ועד שיש מעלה ביוסף גם לגבי יהודה — נבאר עתה פירוש רש"י בפסוק שמדבר אודות מעלת

28 ר"פ תשא.	35 (פרשתנו מב, ו).
29 חסר קצת (החז"ל).	36 ראה תו"א ר"פ ויגש (מד, א-ב).
30 במאמר פ"ד (לעיל ע' 378). וש"נ.	ובכ"מ.
31 שמואל-א כ, מא.	37 ראה תו"מ סה"מ טבת ע' רטז ואילך.
32 ראה סוכה נב, א-ב. ועוד. הנסמן	וש"נ.
בלקו"ש חל"ה ע' 162 הערה 53.	38 קידושין מ, ב. וש"נ.
33 ראה פע"ח שער העמידה פי"ט	39 יחזקאל לו, יט.
(ברכת "תשכון"). עמה"מ בהקדמה ה"ג פ"ג.	40 איוב מא, ח.
ועוד.	41 ראה תו"א שם, ריש ע"ב. ובכ"מ.
34 ר"פ ויגש.	

יוסף⁴²: "וירכב אותו במרכבת המשנה אשר לו ויקראו לפניו אברך ונתון אותו על כל ארץ מצרים".

ה. הביאור בפירוש רש"י, "אברך — כתרגומו דין אבא למלכא, רך בלשון ארמי מלך, בהשותפין: לא ריכא ולא בר ריכא. ובדברי אגדה, דרש ר' יהודה, אברך זה יוסף, שהוא אב בחכמה ורך בשנים. אמר לו ר' יוסי בן דורמסקית, עד מתי אתה מעוות עלינו את הכתובים, אין אברך אלא לשון ברכים, שהכל היו נכנסין לפניו ויוצאין תחת ידו, כענין שנאמר ונתון אותו וגו'":

לפי הפירוש הפשוט, "דין אבא למלכא", אינו מובן: מדוע מתרגם הכתוב את דברי המצריים בלשון מצרי ללשון ארמי.

ולכן יש צורך בפירושים ש"כדברי אגדה": (א) "אב בחכמה ורך בשנים". והקושי בפירוש זה — דכיון שיוסף הי' בן שלושים, למה יקראוהו "רך", וגם: מה שייך השבח דחכמה לענין המלוכה. (ב) "אין אברך אלא לשון ברכים כו'", שרק כרעו ברך, ולא השתחוו בפישוט ידיים ורגלים כמו למלך (ולא כמו אחי יוסף שהשתחוו לו אפים ארצה³⁵), כיון שגדולתו באה ע"י מינוי פרעה ("כענין שנאמר ונתון אותו וגו'"). אך פירוש זה קשה יותר — למה ישבחוהו רק בכריעת ברכים, בה בשעה שהחילוק היחידי בינו ובין המלך אינו אלא בקריאת שם מלך.

החילוק בין הפירוש של ר' יהודה לפירוש של ר' יוסי — בהתאם לשיטתם אם מדייקים בעיקר על תוכן כללות הענין (הדגשת שבחו של יוסף), או על פירוש התיבה ("אברך").

והחילוק בין ב' הפירושים בפנימיות הענינים, אם יוסף פעל על המצריים⁴³ ביטול במציאות (השתחוואה), או רק ביטול היש (כריעה) — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"ה ע' 202 ואילך.

ו. המוזכר לעיל (ס"ה) אודות אחי יוסף שהשתחוו לו אפים ארצה — קשור עם פירוש רש"י נוסף בפרשת השבוע:

על הפסוק⁴⁴ "ויכר יוסף את אחיו", מפרש רש"י: "לפי שהניחם חתומי זקן", "והם לא הכירוהו", "שיצא מאצלם בלא חתימת זקן, ועכשיו מצאוהו בחתימת זקן".

(אוה"ת עה"פ) לעשות מ"אחר" — "בן".

(44) מב, ח.

(42) פרשתנו מא, מג.

(43) נזכר גם שענינו של יוסף הוא: "יוסף

ה' לי בן אחר" (ויצא ל, כד), כפירוש הצ"צ

ולכאורה, פירוש זה דחוק הוא, כי, אף שבין השבטים ישנם האחים המבוגרים שכבר היו "חתומי זקן", הרי היו גם בני השפחות שלא היו מבוגרים הרבה יותר מיוסף, ועד — כאלו שהיו מבוגרים ממנו בתשעה חדשים או שנה בלבד. וא"כ, קשה לומר שהי' הפרש גדול ביניהם בנוגע לחתימת זקן (שיוסף הי' "בלא חתימת זקן", אף שהי' כבר בן שבע עשרה שנה, ואילו הם היו כבר מגודלי זקן), עד כדי כך שבגלל זה לא הכירוהו! ובכלל — ע"פ הלכה, הכרת האדם אינה ע"י הזקן (דאף שכאשר מסתכלים על האדם מביטים בעיקר על זקנו, מ"מ, אין זה הסימן להכרת האדם), אלא ע"י החוטם או המצח או הלחיים⁴⁵.

ולכאורה הי' רש"י יכול לפרש הטעם לכך שאחי יוסף לא הכירוהו — ע"פ ההלכה,

[כפי שמצינו כמ"פ שרש"י מפרש בפשוטו של מקרא ע"פ הלכה, וכמו בפרשתנו, שרש"י מפרש הפסוק⁴⁶ "בטרם תבוא שנת הרעב", ע"פ ההלכה ש"אסור לאדם לשמש מטתו בשני רעבון"⁴⁷],

שאסור להסתכל במלך, כדאיתא בגמרא במסכת חגיגה⁴⁸: "כל המסתכל בג' דברים .. בקשת ובנשיא ובכהנים .. בנשיא דכתיב⁴⁹ ונתת מהודך עליו"^{*},

ועפ"ז אפשר לפרש בפשטות הטעם שלא הכירוהו — דכיון שיוסף הי' מלך, לא היו אחיו יכולים להסתכל בו, ולכן לא הכירוהו⁵².

ז. מאמר המוסגר:

בנוגע לדין שאין מסתכלים בנשיא⁵³ — צריך להבין, דלכאורה הרי זה בסתירה למ"ש⁵⁴ "והיו עיניך רואות את מוריך"?

והתירוץ על זה — ע"פ דיוק לשון הגמרא גופא:

בגמרא נזכר גם איסור ההסתכלות בקשת. והרי בשביל לברך על

(* וזה שייך גם במלך עכו"ם — שהרי הטעם דאסור להסתכל הוא מפני השראת הוד מלכות דמשה (שלמע'), וכמש"נ⁵⁰ "אשר יוציאם גו'", ומברכין על מלך נכרי, ופשוט, ולא עוד — בנוסח "שנתן"⁵¹, כלשון הכתוב דחגיגה.

45 ראה טושו"ע אה"ע סי"ז סכ"ד.

46 מא, נ.

50 שם, יז.

51 ברכות נח, א.

47 תענית יא, א (נתבאר בלקו"ש ח"כ ע')

52 ראה גם צפע"ג עה"ת עה"פ כאן.

53 ראה גם תו"מ חמ"ב ע' 296 ואילך.

192 ואילך).

וש"נ.

48 טז, א.

54 ישע"י ל, כ. וראה עירובין יג, ב.

49 פינחס כז, כ.

הקשת מוכרחים לראות את הקשת (שהרי דבר שלא רואים, לא שומעים או לא ממששים בידים, אין מברכים עליו), וכלשון הגמרא⁵⁵: "הרואה את הקשת .. מברך כו"?

והביאור בזה⁵⁶ — שבגמרא מדובר אודות "המסתכל .. בקשת", היינו, שהאיסור הוא רק על הסתכלות, אבל ראי' בלבד — מותר, ואדרבה: "הרואה את הקשת .. מברך כו".

ועפ"ז מובן גם בנדו"ד, שהאיסור להסתכל בנשיא אינו בסתירה למ"ש "והיו עיניך רואות את מוריך", כי, האיסור הוא רק על הסתכלות, ואילו ראי' — מותרת, ולא עוד אלא שלפעמים יש צורך בראי', כמו בעת אמירת תורה ע"י הרב⁵⁷.

[וכאן המקום להעיר אודות ה"מנהג" שנעשה לאחרונה אצל "שפיץ חב"ד"⁵⁷, שלא שיערו אבותינו — שצריכים להסתכל בפני מי ששמעו ממנו מאמר חסידות.

ישנו אמנם הענין ד"עיניך רואות את מוריך"⁵⁸, אבל, מזה נעשה העיוות — להסתכל בפניו גם בזמנים אחרים, וכמו: בשעת הגבהת התורה, שאז צריכים להסתכל על הס"ת⁵⁹, או בשעה שהש"ץ אומר ברכת כהנים, שאז צריכים להסתכל על החזן⁶⁰. וכמו"כ מסתכלים בפניו גם באמצע התפלה, וכדי שיוכל להסתכל — מתפלל בעל-פה, בחשבו שתפלה מתוך הסידור שייכת לעמי-הארץ, נשים או ילדים קטנים, אבל הוא מתפלל בעל-פה, למרות שעי"ז מדלג⁶¹ תיבות או שורות, כל אחד "כיד ה' הטובה עליו"...

ובכן: הסתכלות כזו — נוסף לכך שבגללה לא מסתכלים היכן שצריך להסתכל ע"פ דין — הרי היא היפך דברי הגמרא הנ"ל שאסור להסתכל בפני נשיא.

מסתכלים על השעון וממתינים לסיום הדברים, ובנתיים, מסתכלים בתוך הפנים ("מ'קוקט אין פנים אריין") ומפקים כו'...

(59) ראה פסקי הסידור לאדה"ז (שו"ע או"ח ח"א ע' תרכג). וש"נ.

(60) ראה תו"מ — רשימת היומן ס"ע תכ. וש"נ.

(61) כיון שנפש הבהמית מדברת מתוך גרונו! ...

(55) שם נט, א.
(56) ראה לקו"ש חל"ה ע' 80 הערה 32.
וש"נ.

(57) ועושים זאת באופן שכולם יראו שהם "שפיץ חב"ד"! ...

(58) כ"ק אדמו"ר שליט"א הזכיר גם שיש כאלו שבמקום לשמוע המאמר חסידות, דברי תורה ודברי התעוררות — שאינם משלו ("אייגענע"), אלא מתורת הבעש"ט, המגיד, רבינו הזקן וכו', ורק עובר על ידו —

ויתירה מזה — כפי שמצינו בירושלמי⁶² שהנהגה צריכה להיות באופן ד"ראוני⁶³ נערים ונחבאו! ...

ובכל אופן — גם אם אינו מחוייב לידע דברי הירושלמי, אין לו להפגין "עם-הארצות" שאינו יודע דברי הגמרא הנ"ל — עם היותם בחלק האגדה שבתורה, שמושכת את הלב⁶⁴ — שאסור להסתכל בפני נשיא].

ח. לכאורה אפשר לומר, שרש"י אינו מפרש שהסיבה לכך ש"הם לא הכירוהו" היא בגלל שאין להסתכל בנשיא, כי, יוסף הי' רק "משנה למלך", ולא הי' לו דין נשיא.

אבל באמת אי אפשר לומר כן, כי:

א) הדין שאין מסתכלין הוא גם בנוגע למלך⁶⁵, במכל-שכן מ"נשיא", ומזה מובן, שכן הוא גם בנוגע ל"משנה למלך", ואין לחלק בין מלך למשנה למלך.

ב) כיון שנאמר⁶⁶ "וישתחו לו אפים ארצה", וכפירוש רש"י: "נשתחו לו על פניהם, וכן כל השתחוואה פשוט ידיים ורגלים הוא", שזהו תכלית הביטול ששייך להראות בגילוי — הרי מובן שאחי יוסף התייחסו אליו כמו למלך, ולכן הי' אסור להם להסתכל עליו.

וא"כ, הדרא קושיא לדוכתא: מדוע לא מפרש רש"י שהסיבה לכך ש"הם לא הכירוהו" היא בגלל שאין להסתכל בנשיא?

ט. ויש לומר הביאור בזה — בפשטות:

רש"י אינו יכול לפרש שאחי יוסף לא הסתכלו עליו ולכן "לא הכירוהו" — כי, משמעות לשון הכתוב "הם לא הכירוהו" היא, שאכן הסתכלו עליו, אלא שלא הכירוהו.

אם הכוונה היא שלא הסתכלו עליו — הי' הכתוב צריך לומר "והם לא הסתכלו בו" וכיו"ב; ואילו הלשון "לא הכירוהו" מורה שהחסרון לא הי' בהסתכלות, אלא בהכרה.

* * *

ט. (לאחרי ברכה אחרונה, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

62) ברכות פ"ב ה"א. וש"נ. וראה גם 64) ראה שבת פז, סע"א. וש"נ.
 65) ראה אמרי נועם (מפירושי רבותינו תו"מ ח"ט ע' 145. וש"נ.
 66) איוב כט, ח. בעלי התוס' פ' נשא ו, ט.

בהמשך להמדובר לעיל (ס"ג) בנוגע לענין הצדקה, ששייך ומסוגל בימי חנוכה — הנה כל המרבה הרי זה משובח (כמשנ"ת גם בסיום השיחה שנדפסה¹⁷ כבר¹⁸). וכל זה — הן בנוגע לעצמו, שכל אחד בעצמו יוסיף בנתינת הצדקה, והן בנוגע לזולת, לפרסם הדברים ולהשתדל שגם אחרים יתנו כו'.

ויה"ר שיהי' זה באופן של צדקה הגונה, שתיתן לעניים הגונים⁶⁶. וכיון שצדקה היא המצוה היחידה שעלי' אומר הקב"ה "ובחנוני נא בזאת"⁶⁷ — בודאי תקויים הבטחתו של הקב"ה "עשור בשביל שתתעשר"⁶⁸, כסף וזהב כפשוטו וכסף וזהב כמשמעו, ומתוך שמחה וטוב לבב.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן הניגון "פדה בשלום"].

68) תענית ט, רע"א. וש"נ.

66) ראה ב"ב ט, ב.

67) מלאכי ג, יו"ד.